

ESBORRANY SOBRE ELS CRITERIS TÈCNICS D'ERC PER A UNA UNA **GESTIÓ FORESTAL SOSTENIBLE**

Aquest document de base pretén aglutinar els diferents criteris tècnics d'ERC per una gestió sostenible dels nostres boscos, a fi de fer front a la principal amenaça dels boscos catalans, el seu abandonament.

Una perspectiva històrica

El paisatge que configuren en l'actualitat els boscos catalans són fruit d'un procés històric en què les marques naturals i sobretot antròpiques han determinat, i encara determinen, la dinàmica i l'evolució.

El bosc de caràcter mediterrani, que predomina en el nostre país, ha estat gestionat des que l'home va aparèixer. Gairebé res no resta inalterable en aquest sentit: rompudes, cremes i plantacions a l'edat mitjana, carboneig i ús de fusta durant els segles XIV-XIX, implantació de la vinya i altres aprofitaments agrícoles i ramaders han propiciat l'escenari actual.

És en aquest darrer punt, en la incidència antròpica, on els nostres boscos han experimentat més canvis. Els diferents usos i aprofitaments agrícoles i ramaders abans esmentats, que havien estat especialment intensos durant els darrers segles, han perdut intensitat en les darreres dècades. Així, doncs, una part molt important de la superfície forestal actual correspon a espais que fa cent o dos cents anys eren terres cultivades o van ser, en un moment o altre, artigades. Els sòls prims o esquelètics que trobem enguany en molts indrets no són resultat dels darrers incendis, sinó més aviat de les rompudes i els anys de conreu de fa unes dècades o segles.

Els boscos avui

El 60% de la superfície de Catalunya està ocupada per boscos i el 80% d'aquesta cobertura forestal és de titularitat privada; és a dir, ens trobem en un país on els propietaris forestals esdevenen uns agents socials de primer ordre en la planificació forestal.

Els boscos són un patrimoni natural, seu de la biodiversitat i configuradors del paisatge, formen i protegeixen els sòls, retenen l'aigua, renoven l'aire, aporten oxigen, atrapen la pols, generen un microambient més fresc que el clima de l'entorn més immediat, són refugi i lloc de cria per a espècies animals... A més a més, fan el paper d'internalitzar processos negatius de la societat (embornals de CO₂) i externalitzacions positives, a part de les esmentades anteriorment. Cal destacar l'ús social com a espai vital per als humans, és a dir, com a escenari d'esbarjo i lleure. Aquesta concepció del bosc com a espai vital va en augment, el nivell de desenvolupament de Catalunya incrementa la dependència vers el medi ambient, la importància creixent d'una societat de serveis fa que el bosc esdevingui una infraestructura bàsica en un dels principals motors de l'economia catalana: el turisme.

L'abandó de l'agricultura fa que els boscos guanyin terreny dia rere dia i entrin en conflicte amb la població. El despoblament rural, o més ben dit, la transformació d'una societat rural en una societat urbana constitueix un factor cabdal que cal tenir en compte. El nou model d'urbanisme dispers arreu del territori fa que la gent agreugi el conflicte, perquè va a viure a les zones boscoses. Un exemple d'aquest fet són les urbanitzacions assentades enmig d'una zona boscosa.

D'altra banda, cal destacar les característiques dels boscos mediterranis: **fragilitat** —boscos generalment joves en fase de creixement dins de les etapes de successió biològica del bosc, on els troncs i branques dels arbres són prims i es converteixen en combustible de fàcil encesa— i **baixa productivitat**, de manera que el bosc no és rendible pels propietaris forestals. Això passa des de fa, almenys, 50 anys. Si un propietari té, per exemple, una tona de pins i els ha de marcar, tallar i transportar, això no li és rendible de cap de les maneres, perquè amb el que li donarien per la fusta no podria cobrir ni el transport. Això provoca, en gran mesura, que els propietaris forestals visquin de les ajudes públiques. Només algunes rouredes i fagedes molt concretes de Catalunya són rendibles, ja que produeixen fusta de bona qualitat.

Planifiquem el territori, gestionem els nostres boscos

La gestió forestal s'ha d'articular no només des d'un punt de vista naturalista o ambiental, sinó també des d'òptiques econòmiques i socials. És a dir, la bona articulació d'aquests

factors són vitals per assolir un desenvolupament rural sostenible i l'equilibri territorial del país.

Per dur a terme aquesta planificació territorial cal tenir molt clar quins són els objectius i les funcions dels boscos, com es vol que siguin, i quines són les prioritats de cara a la gestió i la conservació. Això ens permetrà decidir on volem construir, on creem o deixem arbredes recreatives, on conservem reserves boscoses madures i representatives per a la biodiversitat, on evitem aquest creixement forestal i potenciem l'agricultura, quins són els boscos que es poden sotmetre a una explotació sostenible...

Es tracta de revisar íntegrament la política territorial (política urbanística, llei del paisatge, planificació d'infraestructures...) i de recuperar la gestió del territori. Hi ha una clara necessitat de fragmentar el territori sense perdre el paisatge en mosaic i augmentant-ne la complexitat i la diversitat d'escenaris (boscos-camps-prats-urbs-franges).

ERC aposta decididament per una gestió forestal integrada en la planificació territorial. És fonamental una bona planificació del territori, de manera que es trenqui la continuïtat forestal.

Aquesta **fragmentació** comportaria com a mínim dos efectes clarament positius:

- Potenciaria la biodiversitat, ja que l'existència de diferents escenaris comporta més diversitat de flora i fauna.
- Minvaria la recurrència dels grans incendis, que en la majoria de casos són tècnicament impossibles de controlar i tenen efectes devastadors (no hem d'oblidar que aquesta continuïtat forestal és una de les principals causes estructurals de la proliferació de grans incendis).

El fenomen dels **incendis** genera un gran alarmisme social. No cal oblidar, però, que ens trobem en un país mediterrani on el foc ha estat sempre un factor regulador de la vegetació. Els diferents estudis d'enginyeria forestal demostren que la massa forestal no para de créixer i, per tant, sembla obvi que les principals tasques destinades a la prevenció han d'anar orientades a la neteja del bosc, és a dir, a la reducció de la massa forestal (quantitat de combustible per unitat de superfície). Com es fa per evitar que s'engegui un foc de massa? Sense fer una anàlisi completa d'aquest problema, i només com a exemple comparatiu, cal recordar la reglamentació que s'estableix respecte de l'emmagatzematge de combustibles.

Si en un magatzem hi ha una càrrega de foc considerable (sovint menor que la que hi ha en 10 hectàrees de bosc), aleshores s'imposa una compartimentació que faci que, en cas de produir-se una ignició (tot i que hi apliquem mesures de detecció i d'autoextinció), l'incendi es confini en un espai concret, que de cap manera pot propagar-se cap a dipòsits de combustibles veïns. Com es limita el combustible en un bosc? Cal planificar i gestionar el territori, de manera que hi hagi una superfície màxima que es pugui cremar si es dóna el cas d'un gran incendi.

L'estructura del paisatge ha de permetre que sigui fàcil el control d'un gran foc dins d'una àrea, i que difícilment el traspassi. Es tracta fonamentalment d'establir una gestió forestal que controli el tipus i la quantitat de combustible.

Cal fer neteges del bosc en el sentit literal del terme: retirada de deixalles, retirada de biomassa morta i biomassa secundària excedentària, que es pot usar com a matèria primera de combustió en plantes de biomassa generadores d'energia. La neteja no ha de ser entesa com a eliminació integral del sotabosc perquè aleshores ja no parlem de bosc, sinó d'arbreda.

La gestió forestal al nostre país ha estat la gran oblidada en els últims anys. Cal tenir en compte que no s'han esmerçat gaires esforços en prevenció i gestió i, en canvi, el govern anterior no s'estava de posar-hi tots els que calia en l'extinció. La inversió en gestió-prevenció és estalvi en guariment, per no parlar d'un impuls a la diversificació professional, a la qualitat del territori, a la qualitat de vida de la ciutadania, a la seguretat...

Les propostes d'ERC

Boscós públics de la Generalitat de Catalunya / propietat dels ajuntaments

- Invertir en el manteniment dels boscos per tal que esdevinguin referents i dinamitzadors dels de titularitat privada.
- Prioritzar l'ús públic de les edificacions existents a les finques públiques (refugis, centres d'interpretació del paisatge, elements de suport a activitats de lleure...) i regularitzar la situació de les que es troben ocupades.
- Fomentar l'ús recreatiu i educatiu dels boscos públics.

- Actuar de viver per a empreses destinades als tractaments i millores silvícoles.
- Crear zones de reserva de fauna i flora a les finques incloses en espais protegits.
- Promoure l'activitat econòmica i la creació de llocs de treball associats a l'activitat forestal i la millora dels boscos.
- Fomentar activitats ramaderes de caràcter extensiu tradicional.
- En els boscos de propietat municipal s'ha de fomentar l'autogestió per als ens locals dels forests propis.
- Augmentar els recursos econòmics que es destinen a la gestió forestal, mitjançant, per exemple, la creació d'un impost per al turisme que reverteixi directament sobre la gestió dels boscos.
- Fomentar la creació de tallafocs naturals. S'ha de fragmentar el territori i intentar des de l'administració que no proliferin les grans extensions de boscos, sinó mirar d'intercalar-los amb camps de conreu i zones de ramaderia extensiva subvencionats per l'administració.

Boscos privats

- Estendre els beneficis dels ajuts de millora, la informació sobre la seva tramitació, i els òrgans de gestió de les entitats organitzatives forestals que agrupen els boscos privats (associacions de propietaris forestals) a tots els propietaris, sigui quina sigui la seva extensió, situació territorial i productivitat.
- Fomentar la creació de tallafocs naturals. S'ha de fragmentar el territori i intentar des de l'administració que no proliferin les grans extensions de boscos, sinó mirar d'intercalar-los amb camps de conreu i zones de ramaderia extensiva subvencionats per l'administració.
- Promoure les actuacions de millora dels boscos mediterranis de baixa producció.
- Incrementar la inversió econòmica i la implicació de l'administració pública en el Centre de la Propietat Forestal.
- Requerir als ajuntaments un informe previ a la construcció de camins forestals.
- Considerar la fusta i la llenya com a recursos renovables, sempre que es sustenti en un aprofitament sostenible.

- Promoure l'ús de la fusta laminada i de la fusta de serrar per a la construcció.

Incendis forestals

Abans de l'incendi

- Adequar els períodes de restricció de fer foc a les realitats territorials.
- Promoure la ramaderia extensiva com a modeladora i homogenitzadora de les formacions forestals.
- Promoure l'ús de la biomassa com a energia.
- Realitzar una planificació territorial que fomenti les millores del món rural.
- Fomentar les polítiques de prevenció abans que les d'extinció.
- Crear i dotar de contingut l'Oficina del Bosc com a òrgan que concentri els diversos agents implicats en la gestió forestal (propietaris, enginyers, silvicultors, administracions...).
- Reorganitzar l'estructura administrativa del Govern quant a gestió forestal, evitar la dispersió i crear una direcció general unificada i amb compartiments que usi l'Oficina del Bosc com a ens paral·lel i complementari.
- Establir mesures rigoroses en aquelles urbanitzacions que per la seva proximitat a una massa boscosa esdevinguin zones de perill potencial. S'ha d'obligar aquestes urbanitzacions a tenir net el bosc de la seva rodalia més immediata.
- Fer un seguiment i control del Pla general de política forestal 2005-2014.
- Establir una xarxa de vigilància permanent per detectar l'existència de focus de foc el més aviat possible.
- Tenir una bona comunicació i un bon desplegament de bombers, de manera que sigui ràpid i efectiu localitzar els bombers i que aquests, juntament amb els vehicles d'extinció, puguin accedir als punts de foc en qualsevol indret i en pocs minuts.
- Crear punts d'aigua situats estratègicament i millorar els camins i les pistes forestals.

- Oferir als bombers professionals els coneixemnts tècnics suficients per poder combatre el foc de manera eficient. Els bombers, a més de conèixer les tècniques d'extinció, han de saber com és el territori on previsiblement hauran d'anar a apagar foc, quins són els camins i pistes d'accés, i com és el paisatge vegetal i la topografia.
- Formar i educar possibles voluntaris en tots els aspectes: tècniques d'extinció, ús de vehicles i tota mena d'aparells d'extinció, tipus d'incendis, i comportament del foc en relació amb la vegetació, el relleu i les seves condicions. Aquesta formació ha d'anar dirigida sobretot a la població rural.
- Fer pedagogia en sentit positiu mostrant el fenomen dels incendis de manera real, sense magnificències en el moment del foc i sense oblits quan no n'hi ha.

Després de l'incendi

- Intervenir i tenir present que a cada indret cal una actuació diferent en relació amb el sistema d'aprofitament agrícola, ramader, forestal i amb les característiques naturals del territori (sòl, clima i vegetació).
- Controlar les actuacions que es duen a terme en les terres cremades (extracció de troncs, obertura de noves pistes, establiment de feixines) per vigilar que no desencadenin processos d'erosió.
- La repoblació forestal sistemàtica no sempre és recomenable. Cal tenir present que a molts indrets la regeneració natural és prou ràpida com per desestimar la plantació d'arbres. Cal recordar el principi d' autosuccessió; és a dir, la mateixa vegetació que hi havia abans de l'incendi al cap de poc temps es refà espontàniament o n'apareix una de molt semblant.
- Establir un diàleg amb les persones afectades i decidir quines són les actuacions més adients que cal fer en els indrets afectats. Cal tenir molt clar com es vol que sigui el paisatge i quins profits se'n vol treure d' aquí uns anys.

Esquerra Republicana de Catalunya
Comissió Sectorial de Medi Ambient i Energia

Seu Nacional
Villarroel, 45
08011 Barcelona
Telèfon 93 453 60 05
Fax 93 323 71 22
politicaterritorial@esquerra.org